

ГЕРОЇЗАЦІЯ ІСТОРІЇ В ПРАЦЯХ ІДЕОЛОГІВ ТА ЗАСНОВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО РІДНОВІРСЬКОГО РУХУ

У статті розглядаються праці ідеологів та засновників українського рідновірського руху, присвячені трактуванню різних періодів історії України та окремо взятих персоналій.

Ключові слова: трипільська культура, етногенез слов'ян, князь Володимир, князь Святослав.

Вітчизняні учені в своїх дослідженнях розглянули питання, присвячені витокам сучасного язичництва, його філософської платформи; в дослідженнях також знайшли своє висвітлення особливості розвитку релігійності в умовах постмодернізму (праці Т.Беднарчика, О.Гуцуляка, Т.Хміль, А.Колодного та ін.). Попри свою відносну новизну, український рідновірський рух вже став об'єктом наукових досліджень, однак поза увагою залишається ще значна кількість різноманітних аспектів даної проблеми. Серед них і вивчення та аналіз праць ідеологів та лідерів українського рідновірського руху, їхній вплив на практичну діяльність різноманітних рідновірських течій і напрямів на конфесійному полі України.

Автор статті має на меті розглянути деякі друковані праці засновників та ідеологів рідновірських організацій, що діють в Україні, в яких значну увагу приділено історії нашої держави та окремим історичним персонажам. В періодичних виданнях, науковій, публіцистичній та релігійній літературі ідеологів і лідерів сучасних язичницьких практик, Інтернет-ресурсах рідновірських організацій України багато уваги приділяється як реальним історичним персонажам, так і легендарним або міфологічним. Також широко представлені інтерпретації різноманітних історичних періодів вітчизняної історії, насамперед трипільської культури, Русі, періоду козацтва. Практично всі персонажі, як реально існуючі, так і легендарно-міфологічні, розглядаються крізь призму прихильності до язичництва як світогляду, або навпаки, – боротьби з ним. У відповідності з цим, увесь спектр персоналій умовно можна розділити на позитивних та негативних. Позитивні – це, як правило, борці за рідну (язичницьку) віру, звичаї, землю, народ. Негативні, відповідно, відмовившись від рідної віри, стали ворогами власного народу. Також представники сучасних язичницьких практик розглядають багатьох діячів вітчизняної історії та культури як предтеч відродження рідної віри (Г.Сковорода, Т.Шевченко, учасники "Руської трійці", І.Франко, Леся Українка, М.Коцюбинський). Червоною ниткою в працях засновників та ідеологів українських рідновірських організацій проходить думка про унікальність України, українського народу, його шляхетність та особливу історичну духовну місію. Як писав "батько" Рідної Віри Володимир Шаян, "найбільшим досягненням української нації в історії тисячоліть вважає саме факт, що супроти тих всіх численних зазіхань і народобивчих наїздів ворогів цей нарід зумів затриматися і втриматися на них свій і цієї землі національний характер, як її власник від незапам'ятних часів історії"¹.

Ідеолог і засновник РУНВіри (Рідної Української Національної Віри) Лев Силенко (хоча РУНВіру досить умовно відносять до сучасного язичництва, на чому наполягають і самі адепти РУНВіри, і їхні опоненти з інших рідновірських організацій, але це швидше проблема термінології, адже в наукових колах ще не вироблено чіткої дефініції щодо цього явища в релігійно-культурному житті України – О.С.) в своїй книзі "Переоцінка духовної вартости" розглядає діяльність деяких історичних персонажів в контексті їхнього ставлення до віри пращурів, а також важливі історичні періоди саме крізь призму впливу рідної віри на ті або інші події, але при цьому чим ближче хронологічно до сучасності дані події, тим менше увага акцентується саме на питанні конфесії, апелюючи до патріотизму. Відзначимо, що такий підхід в описі історичних подій характерний для більшості (якщо не всіх) праць засновників, ідеологів

та лідерів рідновірського руху. У вищеназваній праці Л.Силенко звертається, насамперед, до священнослужителів християнських церков, посилаючись на літописні джерела, праці середньовічних авторів і т.ін., розглядає історію України як боротьбу народу з християнством. В національній вірі, за Л.Силенком, звеличувалися достоїнства, сила, краса й подвиги богатирів (героїв); в ній були визначені суспільні та сімейні правила життя. Автор книги вказує на високий рівень розвитку віри ще в часи трипільської культури, яку він називає "діамантовою". Але Л.Силенко, як ідеолог монотеїстичної РУНВіри, акцентує увагу саме на однобожжі, а не політеїзмі давніх релігійних переконань наших пращурів (тобто насправді, згідно аргументів Л.Силенка, прадавні жителі України вірили в одного Бога – Дажбога). В своїй праці Л.Силенко розглядає історію України крізь дії окремих історичних персонажів на благо своєї Вітчизни, або, навпаки, – на шкоду їй. Негативну оцінку, в першу чергу, "отримав" князь Володимир. Хрещення киян у 988р. за наказом князя Л.Силенко назвав "сатанинським наказом". Дії Володимира трактуються не лише як зрада рідної релігії, світогляду, але і як зрада свого народу. Моральні якості князя також піддані критиці – вбивства родичів, розгульний спосіб життя тощо. Автор звинувачує князя в підриві обороноздатності держави, оскільки більшість молодих людей, здатних захистити батьківщину, сидить в монастирях і вірить не у власні сили, а в захист нового Бога. При цьому Л.Силенко також вказує на безхарактерність Володимира, його легковірність чужоземцям (грекам), й тому його не можна засуджувати. Тобто Володимир в оцінках Л.Силенка виглядає слабким державним діячем, не здатним мислити державницькими масштабами, піклуватися про благо свого народу та вітчизни, на відміну від Святослава, котрим пишалися волхви, купці і бояри. Л.Силенко характеризує його (Святослава) як людину високошляхетну, толерантну по відношенню до усіх релігій та іновірців. Зміну віри на державному рівні Л.Силенко оцінює як основну причину втрати могутності Русі, князівські міжусобиці – результат інтриганської політики "греків-єпископів". Саме рідна віра, згідно Л.Силенка, допомагала русичам "...в часи Олега Віщого, Ігоря, Ольги, Святослава..." вести "переможні бої на границях північного Ірану, на Волзі, в Болгарії, Візантії"².

Християнізацію Русі Л.Силенко оцінює як насилля над душею русичів, оскільки "англійців, німців, французів, шведів, іспанців, греків їхні рідні князі (чи вожді) силою не примушували зневажати Рідні Святощі (батьківські звичаї, обряди, святилища богів їхніх)". Засновник РУНВіри також акцентує увагу на тому, що, згідно вчення Ісуса, насилля – діяння Сатани. Таким чином, в уявленні Л.Силенка, ворогом Русі виступає Візантійська імперія, оскільки прийняття віри від архієреїв "греко-ортодоксії" за завданням візантійського імператора, призвело до деморалізації русичів. Чужа віра, важко приживаючись на руській землі, не стала тим консолідуючим фактором, який би сприяв дієвій відсічі проти "орди татарської", оскільки віра християнська, на захист якої закликали виступити проти чужоземців, не була тією основою, задля якої народ пішов би на захист рідної землі. Прийняття християнства як державної релігії призвело також до демографічної кризи³.

Позитивними героями в праці Л.Силенка виступають, окрім Святослава, князь антів Бож (Боз, Бус, ? – біля 375р.), який очолив у 70-х рр. IV ст. боротьбу антів проти готів. Загалом ім'я князя Божа досить популярне в наративах рідновірів. Увага акцентується на самому імені – Бож, його сакральному навантаженні (Бож – Бог). Саме місце страти князя та його оточення також священні. За деякими даними, страта князя та його синів і старшин відбулася на р. Рось біля с. Синяви (Рокитнянський район Київської області). Ріка Рось і Поросся були одним з центрів язичницького культу пращурів; тут поклонялися могутньому Роду⁴. Згадує Л.Силенко також князя полян Кия та Олега. Дослідники вважають Кия реальним історичним персонажем, який жив у V – на початку VI ст.; отримав низку перемог над волзькими і камськими болгарами; їздив до Константинополя. Деякі дослідники ототожнюють Кия з вождем гунів Аттілою. У такому випадку, якщо розглядати гунів як ворогів слов'ян, то зарахування його Л.Силенком до героїв вітчизняної історії виглядає сумнівним. Сам Л.Силенко звертається до Кия словами: "О, славний батьку-царе Кие! Устань, подивися: жорстоко скривджені твої любі діти – славні Кияни!"⁵ Щодо Олега, то автор не вказує, про кого саме йде мова, лише називає його "царем"⁶. Вірогідно, йдеться про Олега Віщого, тим паче, що засновник РУНВіри згадує на сторінках своєї праці саме це ім'я: "Україна-Русь в часи Олега Віщого, Ігоря, Ольги, Святослава мала могутнє військо"⁷.

До різко негативних персонажів вітчизняної історії Л.Силенко відносить Юрія Долгорукого, відомого своєю жорстокістю; його сина Андрія Суздальського (Боголюбського), котрий "безпощадно вбивав Киян. Не давав пощади й дітям їхнім"; воєводу Добриню, якого замучили докори сумління за те, що хрестив людей "вогнем і мечем"⁸.

Л.Силенко пропонує інший варіант розвитку релігійної реформи князя Володимира. На думку засновника РУНВіри, правильним було б не приймати чужу віру з рук Візантії, а довести до кінця реформу, перетворивши багатобожжя в "Київське розуміння Єдиного Бога". Таким чином, консолідація слов'янських племен навколо віри в свого єдиного Бога (Дажбога) стала б реальною силою для захисту вітчизни та її процвітання. Адже Візантія не мала "Українського Духу", її ставленики на Русі (насамперед, священнослужителі) віками нищили культурні досягнення Русі. Автор неодноразово наголошує на катастрофічному для Русі впливі "чернечої ідеології", котра послаблювала обороноздатність держави, нівелювала високоморальні ідеали русичів, любов до рідної землі і свого роду-народу⁹.

Багато уваги в своїй праці Л.Силенко приділив також періоду козацтва та діяльності окремих історичних персонажів того часу: Тараса Трясила, Івана Сулими, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи. Автор розглядає діяльність вказаних осіб в контексті захисту ними рідної землі від ворогів, при цьому питання їхнього віросповідання не піднімається. Тобто на перше місце виступає саме проблема національно-визвольного руху від чужоземного впливу, особиста громадянська позиція, досягнення в боротьбі за свободу й права свого народу та вітчизни¹⁰. Серед героїв українського народу Л.Силенко згадує також очільників гайдамацького руху (Коліївщини) Максима Залізняка та Івана Гонту. Автор акцентує увагу на тому, що зрадив Залізняка і Гонту архімандрит Мелхиседек (Матвій Значко-Яворський), який "поспішно повідомив Катерину 2-гу про повстання рабів", а самого Залізняка запевняв, що Катерина II хоче йому та Гонті допомогти. Сама Катерина II в Л.Силенка – персонаж виключно негативний¹¹. В історії нашої країни російська самодержиця – особа неоднозначна. Нагадаємо, що відкриття 27 жовтня 2007 р. в Одесі пам'ятника Катерині II (копія встановлено ще в травні 1900 р. та зруйновано більшовиками у 1920 р. – на його місці спорудили пам'ятник матросам панцирника "Потемкин" й площу з Єкатерининської перейменували на Потьомкінську) викликало резонанс в суспільстві: від різкого неприйняття даної дії до схвалення.

Оскільки в праці "Переоцінка духовної вартости" Л.Силенко звертається до архієреїв православної і греко-католицької церков, то у тексті постійно наводяться приклади недостойної поведінки священнослужителів та богословів. Так, наприклад, цитуючи "Послання" Івана Вишенського, котрий критикував священнослужителів за занадто мирський спосіб життя, Лев Силенко критично відгукується про багатьох відомих християнських релігійних діячів, вказуючи на їхню жорстокість, хитрість, лицемірство та ін. Також саме церковники, їхні інтриги та сіяння розбрату серед козацтва "винні" у Л.Силенка у невдачах, яких зазнавав Б.Хмельницький, І.Мазепа та Україна загалом. Серед церковних діячів, котрі залишили негативний слід в історії України, Л.Силенко називає Ф.Прокоповича, І.Гізеля, В.Сокольського, Г.Балабана, С.Миславського, М.Левицького, В.Левицького, В.Руданського. Автор вказує на їхні антиукраїнські настрої, фальсифікації ними історії та культури України, неповажливе ставлення до свого народу та його традицій. Але у Л.Силенка є й виключення: М.Шашкевич та А.Гончаренко (Гумницький)¹². Засновник РУНВіри підкреслює жертвність цих людей в ім'я України, рідної мови, рідної культури. Також Л.Силенко в ряди позитивних діячів в історії України зараховує, на противагу священнослужителям, творчу інтелігенцію і наукових діячів: Є.Гребінку, І.Котляревського, П.Куліша, Т.Шевченка, Г.Квітку-Основ'яненка, С.Гулака-Артемівського, С.Руданського (сина В.Руданського), Л.Глібова, Л.Мартовича, М.Старицького, О.Кобиланську, І.Карпенка-Карого та багатьох інших. Саме ці люди та їм подібні оберігали народ та його мову, як і належить духовним поведирям. Багато хто з них поплатився за це: переслідуваннями, ув'язненнями за свої переконання тощо. Особливо Л.Силенко виділяє Т.Шевченка, І.Франка, Лесю Українку, В.Стуса, котрі любили свій народ, мову, традиції, культуру, при цьому з повагою ставилися до інших народів та їхніх культурних цінностей, підтверджуючи це своєю творчістю та громадською діяльністю¹³.

Полемізуючи на сторінках своєї праці зі священнослужителями християнських конфесій, Л.Силенко вказує, що український народ, особливо інтелігенція, ніколи не приймали християнства як істинно свою віру, ідеологію та духовність, а, навпаки, всіляко противилися його

утвердженню на землях України. Підтвердженням цього він вважає виникнення РУНВіри – як істинної монотеїстичної віри українців в Дажбога, заснованої на рідному розумінні Бога, рідних традиціях та мові¹⁴. Як висновок, Л.Силенко вказує, що в його працях "Мага Віра" та "Навчання" (катехізис РУНВіри) "об'явлене незалежне трактування Історії України-Руси" й "Господь показав їм (українцям – О.С.) Новий Духовний Шлях Життя"¹⁵.

В праці "Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс" Галини Лозко, очільниці ОРУ (Об'єднання Рідновірів України) безумовним героєм вітчизняної історії виступає князь Святослав: "Він був справжнім руським лицарем, відданим слов'янській землі та її рідним традиціям"¹⁶. Військові походи князя в Болгарію для авторки є "відчайдушною спробою створити заслін християнській експансії не тільки на Русь, але й у Слов'янщину загалом". Вірність Святослава вірі батьків, згідно Г.Лозко, сформувалася ще в дитинстві, оскільки його духовним вихованням, найімовірніше, займалися волхви. Саме вони, як жрецька елітарна каста, кардинально вплинули на світогляд юного князя, сина християнки Ольги, котра, згідно літописним згадкам, неодноразово безуспішно намагалася схилити сина до прийняття християнства. Зовнішньополітична діяльність князя Святослава (насамперед його військові походи) розглядаються як спроба об'єднати слов'янські племена в єдину імперію з метою протистояння "християнському нашестю" Візантії. Причини поразки Святослава під час другого походу на Балкани в битві при Доростолі (м. Симистра, Болгарія) пояснюються не тільки (і не стільки) малочисельністю війська русичів та погодними умовами, але й мають релігійний підтекст – військо князя складалося і з язичників, і з християн, що призвело до релігійної роз'єднаності воїнів. Усе життя Святослава було спрямоване на зміцнення держави, в тому числі й шляхом вірності язичництву, оскільки він "знав, що народ повинен слідувати Шляху, заповіданому Предками, бо будь-яке відхилення від цього Шляху смерті подібне". Посилаючись на дані руських літописів, візантійських авторів, дослідження В.Татищева, І.Франка, В.Шаяна, М.Міллера, археологічні дані, Г.Лозко доходить висновків про суто світоглядні причини відмови Святослава прийняти християнську віру; про боротьбу з християнізацією слов'янських народів як спробами обернути гордих патріотів на рабів. Результатом чого стало вбивство Святослава Хороброго 8 березня 972 р. печенігами як помста¹⁷. Таким чином, військові походи князя розглядаються Г.Лозко крізь призму оборони язичницької віри від християнства. Головним ворогом постає Візантійська імперія. При цьому не згадується, що військові дії в Болгарії у 967 р. (за іншими даними – у 968 р.) Святослав розпочав після пропозиції візантійського імператора Никифора Фоки. Але успіхи князя Святослава, який підкорив собі майже всю територію Болгарії, занепокоїли Візантію. Візантійці підмовили печенігів напасти на Київ, але спроба завоювання міста зазнала поразки. Ще до повернення Святослава з Болгарії печеніги потерпіли поразку й змушені були відступати. Після смерті Ольги у 969 р. Святослав призначив своїх синів намісниками: Ярополка – у Києві, Олега – в Дrevлянській землі, Володимира – у Новгороді. Сам же князь хотів продовжити успішну військову кампанію на Балканах. Зміна політичної ситуації призвела у 969 р. до війни з візантійським імператором Іоанном I Цимисхієм. Разом зі Святославом проти імператора виступили болгари й угорці. У липні 971 р. Святослав був змушений підписати з Візантією мирний договір, за яким відмовлявся від придунайських територій. Повертаючись до Києва, Святослав був вбитий (чи загинув в бою – ?). Що стосується смерті князя Святослава та місця його поховання, то серед істориків немає спільної думки щодо цього. Г.Лозко, посилаючись на археологічні розкопки В.Грінченка, проведені наприкінці 1920-х рр. на о. Хортиця (досліджували курганий могильник, до якого входило до 50 курганів) та публікацію "Могила князя Святослава" М.Міллера, одного з учасників експедиції, вважає, що саме так званий "Кичкаський" (або "Вознесенський") скарб і є захороненням Святослава¹⁸. На сьогодні встановлено два пам'ятних знака, які нагадують про події весни 972 р.: в с. Нікольське поблизу затопленого порога Ненаситець (Дніпропетровська область) з надписом: "В 972 году у Днепровских порогов в неравном бою с печенегами погиб русский князь-витязь Святослав Игоревич"; і другий, на Чорній скелі о. Хортиця з надписом: "Чорна скеля. Ймовірне місце загибелі князя Святослава в 972р."¹⁹. Образ мужнього й шляхетного князя-воїна Святослава популярний також і в художніх творах представників українського рідновірського руху²⁰.

На сторінках релігійно-історичного та науково-пізнавального часопису "Сварог" (видання ОРУ) також чимало публікацій, присвячених різним історичним періодам та персонажам, історії

культури, етнології, релігієзнавства не тільки України, а й інших країн та народів. Багато уваги на сторінках часопису приділено трипільській культурі, скіфському періоду, українському козацтву, фольклору, святам календарного циклу, персоналіям²¹.

Представники Родового Вогнища Рідної Православної Віри (РВ РПВ), оперуючи тестом "Велесової книги" (*достовірність якої більшість adeptів рідновірського руху не піддають сумніву і вважають своїм священним письмом – О.С.*), в своїх публікаціях трактують етногенез слов'ян, які в різні часи заселяли територію Європи. Згідно вченню РВ РПВ, 5000 тисяч років тому "відбулася битва на полі Звільнення (Курукшестру)", результатом чого стало "падіння Ведичного світосприйняття на сході Скупи Слов'яно-Орійської". Волхв Богумир (Б.Миколаїв) "Скупою Слов'яно-Орійською" називає "давню державу білих Людей, котра займала землі всього Євразійського континенту і складалася із самостійних князівств". На чолі цих князівств був "Великий Комонезь" [князь – О.С.], влада якого визнавалася всіма слов'янськими князями. "Слов'яно-Орійська Скупа" була побудована на ведичних знаннях. Ними користувалися "творці Трипільської культури, Кіммерії, Аркаїма, Великої Сколотії, Сарматії, Царства Антів, Руської землі і Болохівського князівства". Це – знання, які допомогли слов'янам стати наймогутнішим родом у Венеї (*Європі – О.С.*) та розселитися "від Балкан до Берингової протоки"²². Таким чином, Богумир вважає носіїв трипільської культури, нащадків племен зрубної культури (кіммерійців), балтських слов'ян, скіфів, сарматів, антів, населення Київської Русі і Болохівського князівства (*у XII – XIII ст. знаходилося в межиріччі Південного Бугу, Тетерева, Случу і Горині – О.С.*) етносами-носіями спільної культурної традиції, підкреслюючи релігійно-культурну спадковість протягом тривалого часу та в різних геополітичних ситуаціях. В наративах Богумира особливої уваги приділено легендарним героям, діяльність яких тісно переплітається з релігійними мотивами й етногенезом слов'янських племен та їхніми назвами. Походження деяких племен трактується наступним чином: Мати Сва (Мати Слава, Магура) та її чоловік Ладобог (Прабатьки) у Яві (світ людей) втілилися Славунею та її чоловіком Богумиром; "Батько слов'яно-орійів" – Сокол-Род (свідомість Бога, птах-носії сутності Рода Всевишнього) – Соколи-Сколоти-Склавіни-Слов'яни (соколиний рід); трипільці-русини-нащадки русинів: українці, росіяни, білоруси, серби, чехи, хорвати, словаки, словенці; русини походять від дітей Матері Сва (Славуні) – доньки Полеви (поляни), Древи (древляни), Скриви (кривичі) та синів Сева (сіверці), Руса (руси); Орій – сини Орія: Кий (кияни), Щек (чехи), Хорив (хорвати); кияни, поляни і руси, "поселившись в Києві, правили державою нашою". Від русів пішли руськолани (царство Руськоланы). Частина племен, мігрувавши до берегів Балтійського моря, звалася лужичанами, давши початок племенам сербів та лютичів. Частина полян, на чолі з Лехом, осіли південніше лужичан, – лехіти, від яких пішли радимичі і словени. Друга частина полян (уличі), витіснена київськими князями до Південного Бугу, осіли біля тиверців. Древляни на Західному Бузі стали бужанами; сіверці на чолі з В'ятком – в'ятичами²³. Зауважимо, що Богумир лише перераховує вищевказані племена та їхнє походження "один з одного", не вдаючись в хронологічні подробиці або взаємостосунки між племенами, далеко не завжди мирні (скоріше навіть навпаки). Цікаво виглядає трактування автором "Ведического Православия..." назв "Русь" і "Україна": "Русь" ("р'с") – в санскриті "мудрість", звідси "р'си" – мудреці, "ни" – "вони, він". Відповідно, "русини" – "вони мудреці". "Україна" (першопочаткове звучання "Гукрайна" - "г", залишок від праарійського "го", "га", "гу" – корова, бик, тур), "Тур, що Богами жертвується Богу Сонця". Відповідно "Велесовій книзі", саме тура жертвували воїни Богу, Перуном і Туром (Велесом) клялися. Таким чином, Україна – країна воїнів: "ми воювали за себе, воювали за інших, воювали між собою". На думку Богумира, зміна назви "Русь" на "Україна" та наповнення останньої іншим змістом призвели до стирання історичної пам'яті нашого народу: "Ось так "Україна" з країни "жертвників Туру", країни воїнів, перетворилася в "крайню землю", а її діти, відповідно, з Русинів – "мудреців", стали "Українцями" – крайніми"; "сто років тому, прагнучи внести розлад серед Слов'ян, Орії-відступники (масони), за велінням своїх вчителів, почали привчати давній рід русинів України зватися Українцями, при цьому підмінивши значення слова "Україна"²⁴. Але при цьому в тлумачному словнику в цій же книзі Богумир вказує: "Українці – 1) етнонім, створений з назви Руси-України наприкінці XIX ст., для означення Русинів України. Вживався політичними та громадськими діячами Руси-України, котрі намагалися зберегти ідентичність Русинів України від поглинання Російською імперією, котра несла із собою всепоглинаючий

етнонім та мову зі схожою назвою "російська"²⁵. Як бачимо, автор не послідовний у своїх твердженнях: то "орії-відступники", то захисники рідного етносу та мови. Так само можна сказати й про використання назви "русини-українці" представниками РВ РПВ. В тлумачному словнику вказано: "'Русини-Українці' – тимчасова книжна назва Русинів України, котра використовується з просвітницькою метою перед остаточним поверненням до давньої самоназви"²⁶. Не зовсім зрозуміло, яка саме "самоназва" мається на увазі: поляни, русичі, слов'яни, козаки чи ще щось? До речі, проблема "правильної" назви ("українці" чи "русини") – один з "каменів спотикання" у взаємовідносинах всередині рідновірського руху²⁷.

Оскільки в діяльності РВ РПВ серйозної ваги надають бойовим мистецтвам, духовним практикам, що зміцнюють силу духу, то закономірним є поважне ставлення до звання воїна, захисника вітчизни, героїзація воїнської служби: "Русини, шануйте й славте гряднів руських, шануйте й славте косаків, котрі берегли Покон і боронили кордони Русі, шануйте й славте воїнів, що захистили землі Русі від "коричневої зарази"²⁸.

В іншій своїй праці, "Родная вера. Источник счастья", Богумир також звертається до трактування різних історичних періодів та назв. Наприклад, відповідає на запитання: куди зникли трипільці? На думку Богумира, "виконавши своє призначення, трипільці перейшли в Інший, Божеський світ, на вищий ступінь розвитку. Вони стали Богами"²⁹. Богумир, як і практично всі представники рідновірського руху, вважає трипільську культуру тим первнем, з якого "проросла" культура слов'янських народів. Сучасні дослідження даної проблеми дають деякі підстави для таких тверджень, але не все так однозначно. Процес етногенезу слов'ян – тривалий й такий, що увібрав в себе величезну кількість культурних досягнень різних етноспільнот, так само як і етногенез будь-якого народу.

Прийняття християнства в якості державної релігії, на думку Богумира, "і є справжня причина так званої "феодальної роздробленості" Русі", адже, замість того, щоб об'єднати слов'янські племена в єдину потужну державу, "чужа віра принесла ще більше біди та розбрату... Кожен князьок почав вважати себе помазаником Бога на землі, а всіх інших – самозванцями й узурпаторами... Запровадивши таку релігію, князь Володимир завдав нищівного удару не тільки нашій державності, але й писемності, культурі та духовності"³⁰. Таким чином, Богумир, оперуючи текстом "Велесової книги", посилаючись на деякі середньовічні джерела, розглядає історію України переважно крізь призму релігії, не беручи до уваги економічні та політичні фактори історичного розвитку. Соціальна історія також зачіпає виключно релігійні аспекти.

Ми розглянули лише окремі друковані праці представників українського рідновірського руху, в яких так чи інакше зачіпаються питання й проблеми історії України. Безумовно, це далеко не повний перелік праць, присвячених трактуванню історичних процесів й ролі та значенню різноманітних історичних осіб. Ідеологи та адепти рідновірських організацій та громад за роки своєї діяльності підняли цілий пласт історії та культури українського народу, ретельно збираючи, систематизуючи та трактуючи різноманітні історичні, етнографічні, археологічні, історіографічні дані. Продовжують виходити друком та з'являються в Інтернет-мережі монографії, брошури, статті, присвячені історії України та інших європейських держав, організуються круглі столи, просвітницькі семінари, наукові конференції, присвячені питанням відродження рідної віри, етногенезу слов'ян, вивченню археологічних матеріалів, фольклору, філологічних даних тощо. Багато ідей щодо історичного розвитку українського народу, його місця та ролі серед інших європейських народів, культурного спадку, мають під собою серйозну науково-дослідну базу, до того ж сприяють патріотичному вихованню молоді, прилученню до власних культурних цінностей, утвердженню національної самосвідомості. Водночас немало оцінок історичного минулого та його трактування не витримують жодної критики, наприклад, коли йдеться про надмірну сакралізацію трипільської культури. Поява та поширення рідновір'я в колах української патріотично налаштованої інтелігенції, акцент діяльності не тільки на релігійних практиках, але й на ниві вивчення історичних основ свого народу свідчать, по-перше, про тривалий духовний вакуум, який потребує заповнення; по-друге, про дійсно важливе значення світоглядних першооснов в житті сучасної урбанізованої людини.

¹ Шаян В. Біблія як ідеологія. Студія із ділянки порівняльного релігієзнавства. – Лондон, 1970. – С. 3.

- ² Силенко Л. Переоцінка духовної вартості. – Видання ОСІДУ РУНВіри, 1988. – С. 8 – 9, 14, 17, 22 – 25, 27 – 28.
- ³ Там само. – С. 15, 27 – 29.
- ⁴ Сакральне значення українського Поросся. – <http://masters.donntu.edu.ua>
- ⁵ Силенко Л. Вказ. праця. – С. 13.
- ⁶ Там само. – С. 50.
- ⁷ Там само. – С. 26 – 27.
- ⁸ Там само. – С. 13, 24 – 26.
- ⁹ Там само. – С. 58 – 59, 84.
- ¹⁰ Там само. – С. 33, 36 – 38.
- ¹¹ Там само. – С. 44 – 46.
- ¹² Там само. – С. 33 – 42, 46, 49, 51 – 59.
- ¹³ Там само. – С. 44, 48, 54 – 58, 61 – 62, 82 – 83.
- ¹⁴ Там само. – С. 64, 73, 91.
- ¹⁵ Там само. – С. 99 – 100.
- ¹⁶ Лозко Г. Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс. – Харків, 2006. – С. 93.
- ¹⁷ Там само. – С. 91, 95 – 102.
- ¹⁸ Лозко Г. Святослав Хоробрий // Сварог. – К., 1999. – № 10. – С. 30 – 32.
- ¹⁹ Сараєва Н. Князь Святослав. Версії останнього шляху. – <http://www.storinka-m.kiev.ua>
- ²⁰ Див.: Горностаєва М. Дажбога криниця // Сварог. – 2001. – №11 – 12. – С. 45 – 57; Морозовський Р. Іду на ви! // Сварог. – 2001. – №11 – 12. – С. 58; Полян Юрик. Поклик Святослава. // Сварог. – 2001. – № 11 – 12. – С. 58.
- ²¹ Див.: Сварог. – К., 1995 – 2010. – Вип. 1 – 22.
- ²² Богумир. Ведическое Православие: наш путь к Богу. – Стольный город Киев, 7514 год от Сотворения Мира (2006 – О.С.). – С. 9, 11 – 14.
- ²³ Там само. – С. 67 – 68, 74, 78 – 79.
- ²⁴ Там само. – С. 81, 95.
- ²⁵ Там само. – С. 220.
- ²⁶ Там само. – С. 218.
- ²⁷ Див.: Закордонні спецслужби проти Рідної Української Віри. Інтерв'ю з головою Духовного Правління Собору Рідної Української Віри Орієм Безверхим // Вісник СРУВ. – 2005. – № 6. – <http://www.ukrvira.org.ua>
- ²⁸ Богумир. Вказ. праця. – С. 107.
- ²⁹ Волхв Богумир. Родная Вера. Источник счастья. – Хмельницкий, 2007. – С. 29.
- ³⁰ Там само. – С. 31.

В статье рассматриваются труды идеологов и основателей украинского родно-верческого движения, посвященные трактовке различных периодов истории Украины и отдельно взятых персоналий.

Ключевые слова: трипольская культура, этногенез славян, князь Владимир, князь Святослав.

In article works of ideologists and founders of Ukrainian native faith movement which deals with the interpretation of various periods of Ukrainian history and historical personalities are examined.

Key words: Trypilian culture, ethnogenesis of Slavs, Prince Vladimir, Prince Sviatoslav.